FIŞA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituţia de învăţământ superior	UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI
1.2 Facultatea	FACULTATEA DE TEOLOGIE GRECO-CATOLICĂ
1.3 Departamentul	TEOLOGIE GRECO-CATOLICĂ, CLUJ-NAPOCA
1.4 Domeniul de studii	TEOLOGIE
1.5 Ciclul de studii	LICENŢĂ
1.6 Programul de studiu / Calificarea	TEOLOGIE / TEOLOGIE GRECO-CATOLICĂ PASTORALĂ

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	**KLR0119 TEOLOGIE LITURGICĂ**						
2.2 Titularul activităţilor de curs			Florentin CRIHĂLMEANU (prof. asociat)				
2.3 Titularul activităţilor de seminar							
2.4 Anul de studiu	IV	2.5 Semestrul	II	2.6. Tipul de evaluare	E	2.7 Regimul disciplinei	DS

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităţilor didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	2	Din care: 3.2 curs	2	3.3 seminar/laborator	-
3.4 Total ore din planul de învăţământ	24	Din care: 3.5 curs	24	3.6 seminar/laborator	-
Distribuţia fondului de timp:					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie şi notiţe					25
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate şi pe teren					25
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii şi eseuri					10
Tutoriat					10
Examinări					2
3.7 Total ore studiu individual	72				
3.8 Total ore pe semestru	96				
3.9 Numărul de credite	4				

4. Precondiţii (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	• Nu este cazul
4.2 de competenţe	• Nu este cazul

5. Condiţii (acolo unde este cazul)

5.1 De desfăşurare a cursului	• Sală de curs
5.2 De desfăşurare a seminarului/laboratorului	• Sală de curs dotată cu aparatură de videoproiecţie

6. Competenţele specifice acumulate

Competenţe profesionale	• Cunoașterea textelor liturgice și al istoriei lor • Familiarizarea cu universul simbolic și ritual al liturghiei Bisericii • Cunoașterea teologiei în act a celebrărilor liturgice și a elementelor spațio-temporale, istorice și ierarhice care fac posibilă celebrarea
Competenţe transversale	• Capacitatea de integrarea a conținuturilor disciplinelor teologice în n sintezza teologică liturgică • Analiza modului în care liturghia Bisericii unifică dimensiunea contempativă a teologiei cu cea performativă

7. Obiectivele disciplinei (reieşind din grila competenţelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	• Însuşirea cunoştinţelor specifice disciplinei; formarea capacităţilor de recunoaștere simbolică și hermeneutică, a disponibilităţilor afective şi abilităţilor practice de înţelegere
7.2 Obiectivele specifice	• Scopul cursului este de a introduce studenţii în marea tradiţie mistagogică a Orientului creştin, cu precădere cea a ritului bizantin • Familiarizarea cu teologia specifică textelor liturgice și cu limbajul teologic specific

8. Conţinuturi

8.1 Curs	Metode de predare	Observaţii
Noţiuni introductive: domeniul de studiu al teologiei liturgice, metoda de abordare şi discutarea bibliografiei	Expunere Prelegere interactivă	
Izvoarele teologiei liturgice: Sfintele Scripturi, Sfintele Sinoade, Sfinţii Părinţi, Sfinţii mistici şi spirituali, cărţile de cult, practica vie a Bisericii	Expunere Prelegere interactivă	
Teologie liturgică şi studiu liturgic comparat	Expunere Prelegere interactivă	
Teologie liturgică şi gândire simbolică	Expunere Prelegere interactivă	
Universul simbolic al Revelaţiei	Problematizare	
Liturghie, cult, rit, ritual, celebrare, memorial - aspecte teoretice generale	Expunere Prelegere interactivă	
Liturghie iudaică şi liturghie creştină - continuitate şi diferenţă	Expunere Prelegere interactivă	

Liturghia Bisericii - o definiţie descriptivă a liturghiei creştine	Expunere Prelegere interactivă	
Tradiţiile şi riturile creştine, răsăritene şi apusene - abordare generală	Creativitate ghidată Problematizare	
Ritul bizantin - marile etape ale evoluţiei şi formării lui	Expunere Prelegere interactivă	
Lanţul Dumnezeieştii Tradiţii - kleronomia: *anabasis - katabasis*	Expunere Prelegere interactivă	
Teologia timpului liturgic	Expunere Prelegere interactivă	
Învierea, ziua Domnului şi anul liturgic	Expunere Prelegere interactivă	
Sărbătorile anului liturgic, apariţia şi teologia lor	Problematizare	

Bibliografie:

***0rientale lumen*, scrisoarea apostolică a Papei loan Paul al II-lea, Biblioteca A.G.R.U. (2 mai 1995).

Dicţionar enciclopedic al Răsăritului creştin, coord. Eduard G. Farrugia, ed. Galaxia Gutenberg, Târgu Lăpuş, 2005.

Dicţionar enciclopedic de literatură crestină din primul mileniu, Remus Rus, Editura Lidia, Bucuresti 2003.

ANDRONICOF, Constantin, *Le sens de la liturgie*, Les Editions du Cerf; Paris 1988. BALDOVIN, John F., *The Urban Character of Christian Worship*, PIO (OCA 228), Roma 1987.

BONACCORSO. Giorgio, *Il rito e I'altro. La liturgia come tempo, linguaggio e azione*, Libreria Editrice Vaticana, Citta del Vaticano 2001.

BOUYER, Louis, *Architettura e liturgia*, Qiqaion, Magnano (BI) 1994.

CABASILA, Nicolae, *Despre viaţa în Hristos*, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, Sibiu 1946.

ID., *Tâlcuirea dumnezeieştii liturghii*, Ed. I.B.M.B.O.R., Bucureşti 1997.

CHIRIL al IERUSALIMULUI, Sf., *Cateheze*, Ed. I.B.M.B.O.R., Bucureşti 2003.

DIEHL, Charles, *Storia dell'Impero Bizantino*, Edizioni Orientalia Christiana, Roma 1977.

DIONISIE AREOPAGITUL, Sf., *Opere complete*, Paideia, Bucureşti 1996, (Despre ierarhia bisericeasca, pp. 71-101).

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare	Observaţii
Sfintele Scripturi în Liturghie: lecţionarul bizantin	Analiza Dezbaterea	
Spaţiul şi spaţiile liturgice: arhitectura sacră	Munca în grup	
Teologie, cosmologie, antropologie şi arhitectura	Creativitate dirijată	
Mistagogia spaţiului liturgic bizantin	Munca în grup	
Metode mistagogice istorice: patristică (primul mileniu creştin) şi scolastică (al doilea mileniu)	Munca în grup	
Coloanele celebrării bizantine a misterului: Tainele/Ierurgiile (Euhologhionul) şi Dumnezeieştile Laude (Orologhionul)	Analiza Dezbaterea	
O clasificare mistagogică a Sfintelor Taine	Observare Analiza	
Dumnezeiasca Liturghie Euharistică - evoluţie istorică şi structura teologică	Analiza Dezbaterea	
Masa Cuvântului - masa Pâinii - masa Diaconiei	Analiza Dezbaterea	
Euharistia în triada iniţierii	Munca în grup	
Tainele iniţierii creştine şi vârstele vieţii spirituale	Creativitate dirijată	
Celebrarea liturgică - universala concelebrare	Observare Analiza	

ierarhică: preoţie universală şi preoţie (prezbiterat) ministerială		
Liturghie cerească şi participare - ritmul Dumnezeieştilor Laude	Creativitate dirijată	
Consideraţii concluzive şi recapitulare	Munca în grup	

EGERIA, *Jurnal de călătorie la locurile sfinte*, Ed. Viaţa Creştină, Cluj-Napoca 2006.
EUSEBE de CESAREE, *Histoire ecclesiastique*, vol. III, SC 55 (X, 4, 1-72), Les Editions du Cerf; Paris 1993.
FEDERICI, Tomaso, *"Resuscito Cristo!"* Commento alle Letture bibliche della Divina Liturgia bizantina, Eparchia di Piana degli Albanesi, Palermo 1996 (pp. 15-285).
GIRAUDO, Cesare, *In unum corpus. Trattato mistagogico sull'eucaristia*, Edizioni San Paolo, Ciniseilo Balsamo(MI) 2001.
ICĂ, Ioan I., *De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului.*. Integrala comentariilor liturgice bizantine, ed. Deisis, Sibiu 2011.
MAXIM MARTURISITORUL, Sf., *Mistagogia. Cosmosul şi sufletul, chipuri ale Bisericii*, Ed. I.B.M.B.O.R.. Bucuresti 2000.
MAZZA, Enrico (coord.), *Segno di unita. Le piu antiche eucaristie delle chiese*. Qiqaion, Magnano(BI) 1996.
RUGGIERI, Vincenzo, *Byzantine Religious Architecture (582-867): its History and Structural Elements*, PIO (OCA 237), Roma 1991.
TAFT, Robert F., *Oltre l'Oriente e l'Occidente, Per una tradizione liturgica viva*. Lipa Edizioni, Roma 1999.
ID., *Storia sintetica del rito bizantino*, Libreria Editrice Vaticana, Citta del Vaticano 1999.

9. Coroborarea conţinuturilor disciplinei cu aşteptările reprezentanţilor comunităţii epistemice, asociaţiilor profesionale şi angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

- Conţinutul disciplinei este coroborat cu aşteptările reprezentanţilor comunităţii, ale asociaţiilor profesionale şi ale angajatorilor

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Dobândirea cunoştinţelor specifice disciplinei	Evaluare orală	50%
10.5 Seminar/laborator	Lucrare de seminar	Evaluare scrisă	50%
10.6 Standard minim de performanţă			
• Dobândirea unui pachet minimal de competenţe necesare în exegeza Sfintei Scripturi pentru înţelegerea persoanei Isus Hristos şi a rolului pe care îl are în lume şi în viaţa fiecărui om			

Data completării 09.04.2019

Semnătura titularului de curs
Florentin CRIHĂLMEANU (prof. asociat)

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în departament 17.04.2019

Semnătura directorului de departament
lect. univ. dr. Marius Grigore FURTUNĂ